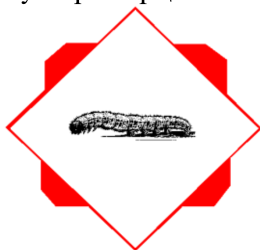
Никодиновски, Звонко - Фигуративните значења на " ИНСЕКТ" во францускиот и во македонскиот јазик (стр. 1-12), од книгатафр *Фигуративните значења на инсектите во францускиот и во македонскиот јазик,* 2 - ри Август С, Штип, 2007 (2016), 636 стр.

ФИГУРАТИВНИТЕ ЗНАЧЕЊА НА "ИНСЕКТ" ВО ФРАНЦУСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

§ 1. Во овој раздел ќе ги обработиме оние лексеми кои во своето значење упатуваат или на целата група ИНСЕКТИ или пак на неколку видови од оваа група. Оваа група го зазема десеттото место во францускиот корпус од базата и таа брои **32** единици со фигуративно значење (од вкупно 1056) што претставува **3,03 %**, додека во македонскиот корпус пропорционално гледано таа група е повеќе застапена и со **25** единици (од вкупно 407) или **6,14 %** го зазема седмото место.

Во **Речникот на симболи** кај рубриката ИНСЕКТИ го наоѓаме следното: *"Во Централна Америка, малите летачки инсекти често се сметаат за души на умрените кои ја посетуваат земјата. Во Гватемала, каде што постои тоа верување, тие се поврзуваат со ѕвездите."* [1].

А. "Инсект" во францускиот јазик

а. Семиолошки признаци

§ 2. Признакот **ФИЗИЧКИ ОСОБИНИ** е претставен во **19** единици од базата и со **59,37 %** се наоѓа на прво место меѓу четири групи признаци. Овој признак е застапен со следните особини: **изглед**, **големина**, **градба** и **назив**.

Особината **изглед** е претставена во **3** единици и таа симболизира најпрвин **физички слаб, тенок човек**: (1) Ⓕ **maigre comme un insecte** = «премногу слаб» (*Kroumova*), потоа **нешто мало, влакнесто и страшно**:

(2) Ⓕ **Au cours d'un spectacle de théâtre de plein air, un jeune homme se penche vers sa fiancée et lui demande tendrement:**

- Qu'est-ce qui a vingt-quatre pattes, des yeux rouges et un corps horriblement velu, avec des rayures vertes et mauves?

---

[1] Sp. J. Chevalier & A. Gheerbrant: ***Dictionnaire des symboles***, Robert Laffont, Paris, 1982, str. 522.

Nikodinovski, Zvonko - Figurativnite značenja na "INSEKT" vo francuskiot i vo makedonskiot jazik (str. 1-12), od knigata *Figurativnite značenja na insektite vo francuskiot i vo makedonskiot jazik,* 2 - ri Avgust S, Štip, 2007 (2016), 636 p.

- Je ne sais pas, avoue sa compagne, après avoir longuement cherché. Qu'est-ce que c'est?

- Je ne sais pas non plus, dit le garçon, mais je vais quand même l'enlever de ton cou. (*L'humour des animaux, 115).*

Во третата единица изгледот на инсектот се користи како алузивна аналогија упатувајќи на **фудбалска екипа** и е даден во вид на гатанка: (3) Ⓕ **Qu'est-ce qui a deux ailes, vingt-deux pieds et qui court sur le gazon? - Une équipe de football.** (*L'humour des enfants, 69)*

Особината **големина** симболизира најпрвин **мало, ништожно суштество**: (4) Ⓕ **insecte (Tire-toi de la, eh, insecte!)** = «слаб, мал човек» «se dit (comme "moucheron", "moustique", "fourmi" etc.) pour écarter un avorton» (*Edouard*), а потоа и **несамокритичност**: (5) Ⓕ **Tu remarques bien une petite vermine sur ton prochain, tu ne t'aperçois pas qu'une grosse te ronge** = «луѓето се склони да ги преувеличуваат грешките на другите додека своите недостатоци и грешки ги минимизираат» (*Gorunescu, 1138*).

Особината **градба** е претставена преку две карактеристики на телото на инсектите. Тука се најпрвин антените, израстоци во кои се сместени разни сетила и кои симболизираат **интуиција**: (6) Ⓕ **avoir des antennes** = «avoir une sensibilité très aiguë, de l'intuition» (*Lexis)*. Потоа доаѓа градбата на телото на инсектот во неговиот почетен стадиум - стадиум на ларва - кој симболизира **недоразвиено, заостанато суштество**, од една страна: (7) Ⓕ **Larve (espece de larve! Vous n'êtes qu'une larve! Ecrasez-moi cette larve!)** = «se dit d'un être méprisable, qui n'a pas atteint son plein épanouissement intellectuel» (*Edouard);* «un être qui n'a plus rien d'humain, qui a perdu tout ce qui distingue l'homme de l'animal» (*Lexis*), (8) Ⓕ **vivre comme une larve** = «d'une vie inférieure, végétative» (*Robert)* и **недоразвиено, недовршено нешто**, од друга страна: (9) Ⓕ **larvaire** = «embryonnaire» (*Robert)*, (10) Ⓕ **larvé** (ex. = «qui n'éclate pas, n'"éclot" pas» (*Robert)*.

Ларвата на некои инсекти се нарекува **црв** така што доаѓа до мешање со називот *ЦРВИ* којшто означува посебен зоолошки ред (*VERMES)*. Истото важи и за францускиот јазик во кој именката **ver** ги носи носи истите две значења како и македонското **црв** со таа разлика што македонскиот јазик располага уште и со именката **глиста** за означување на одредени животни од редот ЦРВИ. Ние тука ќе ги проучуваме само

црвите - ларви кои не се издиференцирани по видови и кои според тоа влегуваат во групниот назив "ИНСЕКТ".

Црвите како ларви на инсекти се застапени во три групи единици.

Првата група ја сочинуваат оние црви кои живеат во плодовите на овошки. Така, првата единица од оваа група претставува претскажување з**а развој на овошните црвчиња**: (11) Ⓕ **S'il pleut le jour de St-Marc (25.04.) dans les fruits se mettent les vers** (*Dournon)*. Следните две единици се однесуваат на јаболковиот црв (кој инаку е гасеница на еден вид пеперуга), од кои едната е пословица која ја афирмира **самоуништувачката природа на секое нешто**: (12) Ⓕ **Il y a un ver dans chaque pomme** = «toute chose comporte des inconvénients» (*Dournon)*; (вар. **Le ver est dans le fruit** = «se dit d'une chose qui porte en elle-même le germe de sa destruction» (*Lexis)*, а другата е виц:

> (13) Ⓕ **Toutes les bêtes étaient à bord depuis plusieurs jours quand Noé, terminant son repas par une pomme, eut la surprise, en croquant dans le fruit, d'y débusquer un petit ver:**
>
> **- Ça alors, s'écria-t-il, très étonné, un passager clandestin!** (*L'humour des animaux, 10)*

Втората група ја сочинуваат две единици во кои се јавува дрвојадот односно гнилецот кој копа тунели во дрвото. Црвојадното дрво не е повеќе квалитетно па оттаму и придавката симболизира **застарено, ретро**: (14) Ⓕ **vermoulu** = «rongé, piqué par des larves d'insectes, en parlant du bois, d'un objet en bois 2. *fig.* qui a fait son temps; usé, caduc , ex. des institutions vermoulues» (*Dictionnaire pratique*), додека напротив, ненападнатото дрво е квалитетно и тоа симболизира **нешто исклучително, посебно**: (15) Ⓕ **n'être pas piqué des vers** = «se dit de quelque chose d'excellent, de bien réussi, sans défauts» (*Lafleur)*.

Третата група ја сочинуваат копрофагните црви односно оние кои се хранат со трупови односно мрши. Оттаму тие симболизираат најпрвин **мршојадци**: (16) Ⓕ **Dès que meurt un bon écrivain, les professeurs s'y mettent comme des vers** (*Delacour: E. Henriot*), или пак едноставно **смрт**: (17) Ⓕ **Le cercueil est le salon des morts, ils y reçoivent des vers** (*Delacour: X. Forneret)*, (18) Ⓕ **Ce qu'on apprend au ber dure jusqu'au ver** (*Dournon)*.

Особината **назив** ја подредивме под физичките особини со оглед на тоа дека називот е составен од физички единици а воедно тој претставува и еден вид изглед на самото животно. Во следниот виц називот служи за добивање комичен ефект преку паронимски однос:

(19) Ⓕ **- Joyeux Noël maman.**

- Oh! Comme c'est gentil. Merci mon ange.

- Mais ça c'est rien. Tu verras, quand je serai grand, je t'offrirai un manteau de *vermine*. Un vrai. (*Babystoires, 80*).

§ 3. Признакот **ОДНЕСУВАЊЕ** е претставен во **4** единици од базата и со **12,5 %** се наоѓа на трето место меѓу четири групи признаци. Овој признак е застапен со следните особини: **активност**, **копање галерии** и **однесување според времето**.

Особината **активност** симболизира **работливост**: (20) Ⓕ **une activité d'insecte** = «une activité affairée, inlassable» (*Lexis*).

Особината **копање галерии** симболизира **остра, длабока болка**: (21) Ⓕ **térébrant** = «1. *zool.*, de certains animaux, = qui perce des trous, creuse des galeries, ex.: rougets, taons, guêpes, frelons, mille-pattes, fourmis, perce-oreilles 2. *fig. litt.* aigu *méd.* (1835) qui tend à pénétrer profondément dans les tissus» «ex. = douleur qui donne au malade le sentiment d'une vis pénétrant dans ses tissus» (*Robert*).

Особината **однесување на инсектите според времето** е застапена во **2** единици од кои едната претставува претскажување: (22) Ⓕ **Les insectes volent en altitude lorsque le temps doit rester beau, et ils volent au ras du sol et de l'eau, ou se réfugient à l'abri s'il doit faire mauvais** = «et d'une manière générale de nombreux oiseaux, comme l'hirondelle, volent haut avant le beau temps et bas avant la pluie» (*Dictons des bêtes*), а втората го предвидува истребувањето на човечките паразити во доцна есен: (23) Ⓕ **Octobre glacé, fait vermine trepasser** (*Dournon*).

§ 4. Признакот **ОДНЕСУВАЊЕ МЕЃУ ИНСЕКТИТЕ И ДРУГИТЕ ЖИВОТНИ** е претставен преку **2** единици од базата и со **6,25 %** се наоѓа на последно, четврто место. Во тие единици ја среќаваме само подгрупата "ПАРАЗИТИ": (24) Ⓕ **Les plus petits animaux ont les plus grosses vermines et les plus petits esprits ont les plus gros préjugés** (*Dictionnaire des citations: Hugo)*, (25) Ⓕ **Il faut nettoyer les mules à carnaval pour qu'elles n'aient pas de vermine** (*Sagesses du corps, 2710)*.

§ 5. Признакот **ОДНЕСУВАЊЕ МЕЃУ ИНСЕКТИТЕ И ЧОВЕКОТ** е застапен во **7** единици и со **21,87 %** се наоѓа на второ место.

Односот **инсекти - човек** е застапен во 5 единици. Во сите тие единици инсектите се јавуваат како напаѓачи кои го касаат човекот и тие симболизираат:

омразно и опасно суштество: (26) Ⓕ **être la bête noire de quelqu'un** = «être celui, celle qu'on n'aime pas, tout en le (la) craignant. La bête noire est le nom pop. de plusieurs insectes: blatte des cuisines, grillon domestique, ténébrion des boulangers. La symbolique pop. médiévale a fait du noir une couleur maléfique, triste, sérieuse, sévère, et mystérieuse un peu ..., comme la soutane des curés de l'époque antéconciliaire» (*Gai Parler)*, (27) Ⓕ **vermine** = «se dit des gens malpropres ou dont on a toutes les peines du monde à se débarasser» (*Edouard)* «*fig. et litt.* 1. ensemble nombreux d'individus méprisables, nuisibles à la société 2. *fam.* personne méprisable, dangereuse, vaurien» (*Petit Robert)*,

паразит кој живее на туѓа сметка: (28) Ⓕ **parasite** = «квалификатив што си го употребувале меѓу себе политичарите пред 1945 г. » (*Edouard*) «*fig.* superflu et gênant» (*Petit Robert*) (сп. ги и следните изведенки: Ⓕ **parasiter** = «vivre au dépens de quelqu'un» (*Petit Robert)*, Ⓕ **parasitisme** = «mode de vie du parasite» (*Petit Robert)*), (29) Ⓕ **- C'est très bien, la télévision. C'est le cinéma à domicile. Et puis c'est très moral. Les salauds sont toujours punis. Sauf aux actualités et dans les émissions politiques... Et puis c'est beaucoup mieux que la radio. Au lieu d'entendre les parasites, eh bien, on les voit.** (*Nègre: Dict. des hist. drôles, 1455)* (тука гледаме дека полисемичноста на зборот **parasite** го засилува ефектот на хумористичната забелешка),

лудост, откаченост: (30) Ⓕ **Tu n'es pas un peu piqué!** = «textuellement: "N'es-tu pas attaqué par les insectes?" = un peu timbré, dingue, fou» (*Edouard)*.

Односот **човек - инсекти** е застапен во 2 единици. Со оглед на тоа што голем дел од инсектите го напаѓаат човека и се штетни, нормално е тој да бара начини да се отараси од нив. Сè е добро додека човек си ги бара своите паразити но кога ќе почне да ги бара кај друг тогаш станува нападен а ако инсистира и понатаму неговата постапка се квалификува како **ситничарење**: (31) Ⓕ **chercher la petite bête** = «chercher à découvrir le défaut peu important qui permettra de déprecier quelqu'un ou quelque chose» (*Dubray)*.

Тешкотиите при требење инсекти нашле одраз и во следниот виц:

(32) Ⓕ **Au tribunal, le président tance l'accusé:**

- Vous êtes un escroc! Vous avez vendu de l'insecticide en sachets et ce n'était que du plâtre...

- Ah! Je vous demande pardon, monsieur le président, mais le plâtre, ça tue les insectes!

- Sans blague! Vous pouvez m'expliquer comment?

- Bien sûr, monsieur le Président, vous prenez l'insecte à la main et je vous jure qu'il claque en vitesse, si vous lui versez tout le plâtre dans la bouche... (*Nègre: Dict. des hist. drôles, 2315*).

б. Семантички признаци

§ 6. Анализирајќи ги значењата на француските фигуративни единици (вкупно 32) кои содржат лексеми од лексичко-семантичкото поле "ИНСЕКТ", доаѓаме до следните заклучоци:

- групата признаци "ФИЗИЧКИ ОСОБИНИ" е претставена преку **4** особини: особината "ИЗГЛЕД" симболизира **физички слаб, тенок човек** (единицата под број 1), **нешто мало, влакнесто и страшно** (2) и преку алузивна аналогија упатува на **фудбалска екипа** (3). Особината "ГОЛЕМИНА" симболизира **мало, ништожно суштество** (4) и **несамокритичност** (5). Особината "ГРАДБА" симболизира **интуиција** (6), **недоразвиено, заостанато суштество** (7 и 8), **недоразвиено, недовршено нешто** (9 и 10), **претскажување за развој на овошни црвчиња** (11), **самоуништувачка природа на нештата** (12), **нешто застарено, ретро** (14), **нешто исклучително, посебно** (15), **мршојадец** (16), **смрт** (17 и 18). Особината "НАЗИВ" се користи преку паронимиски однос во игра на зборови (19). Значи вкупно **18** единици се со симболика која потекнува од групата признаци "ФИЗИЧКИ ОСОБИНИ".

- групата признаци "ОДНЕСУВАЊЕ" е претставена преку **3** особини: особината "АКТИВНОСТ" симболизира најпрвин **работливост** (единицата под број 20). Особината "КОПАЊЕ ГАЛЕРИИ" симболизира **остра, длабока болка** (21). Особината "ОДНЕСУВАЊЕ СПОРЕД ВРЕМЕТО" директно не симболизира ништо но нејзината присутност упатува на поврзаноста на **висината на летот на инсектите со времето** (22) или на поврзаноста на **смртта на инсектите со времето** (23). Значи **4** единици се со симболика која потекнува од групата особини "ОДНЕСУВАЊЕ".

- групата признаци "ОДНЕСУВАЊЕ МЕЃУ ИНСЕКТИТЕ И ДРУГИТЕ ЖИВОТНИ" е претставена преку **2** единици кои симболизираат **паразитизам** (единиците под броевите: 24 и 25).

- групата признаци "ОДНЕСУВАЊЕ МЕЃУ ИНСЕКТИТЕ И ЧОВЕКОТ" е претставена преку **2** особини. Особината "НАПАЃАЊЕ НА ЛУЃЕТО И КАСАЊЕ" симболизира две работи: **омразно и опасно суштество** (вкупно **4** единици под броевите: 26, 27, 28 и 29) и **лудост, откаченост** (единицата под број 30). Особината "ОТАРАСУВАЊЕ ОД ИНСЕКТИ" симболизира исто така две работи: **ситничарење** (31) и **тешкотии при требењето инсекти** (32). Значи вкупно **7** единици се со симболика која потекнува од групата особини "ОДНЕСУВАЊЕ МЕЃУ ВОШКАТА И ЧОВЕКОТ".

Сумирајќи го семантизмот на инсектите во францускиот корпус можеме да го кажеме следното за лексичката категорија **Фигуративни значења на групниот поим "ИНСЕКТ" во францускиот јазик**:

Групниот поим "ИНСЕКТ" во француските фигуративни единици влегува исклучиво со една од следните значенски категории: **како особина** (**недоразвиено, недовршено нешто**, **самоуништувачка природа на нештата**, **нешто застарено, ретро**, **нешто исклучително, посебно**), **како жив организам** (**нешто мало, влакнесто и страшно**, **мршојадец**), **како човечко тело** (**физички слаб, тенок човек**, **мало, ништожно суштество**, **недоразвиено, заостанато суштество**), **како човечко однесување** (**несамокритичност**, **интуиција**, **смрт**, **работливост**, **остра, длабока болка**, **омразно и опасно суштество**, **лудост, откаченост**, **ситничарење**) и **како предзнак за** (**развој на овошни црвчиња**, **добро или лошо време**).

§ 7. Кај француските фигуративни единици со "ИНСЕКТ" ја имаме следната состојба во распоредот на референтната вредност:

- најголем број единици се со негативна референтна вредност (вкупно **26** или **81,25 %**). Негативните признаци и по број се највеќе, 14 + 2 (предзнаци): **недоразвиено, недовршено нешто**, **самоуништувачка природа на нештата**, **нешто застарено, ретро**, **нешто мало, влакнесто и страшно**, **мршојадец**, **физички слаб, тенок човек**, **мало, ништожно суштество**, **недоразвиено, заостанато суштество**, **несамокритичност**, **смрт**, **остра, длабока болка**, **омразно и опасно суштество**, **лудост, откаченост**, **ситничарење** и **предзнак (за смрт на инсектите, развој на овошни црвчиња)**.

- на второ место се единиците со позитивна референтна вредност (вкупно **4** или **12,5 %**). Позитивните признаци на број се 3: **нешто исклучително, посебно**, **интуиција** и **работливост**.

- на трето место се наоѓаат **1** единица со неодредена референтна вредност и **1** единица со неутрална (двојна) вредност со по **3,12** %). Неодредена вредност има делумно признакот: «ИЗГЛЕД» додека двојна вредност поседува признакот: «ПРЕДЗНАК ЗА ВРЕМЕ».

И групниот поим "ИНСЕКТ" се јавува во француските фигуративни единици претежно со негативен строеж.

§ 8. Француските фигуративни единици со "ИНСЕКТ" се засновани врз **7** разни стилски фигури, како различни видови на фигуративно значење. Нивната застапеност е следната: од вкупно 32 единици прва по бројност е метафората со **17** единици (**53,12** %), на второ место се единиците со конкретно значење со **6** единици (**18,75** %), третото место го делат компарацијата и аналогијата со по **3** единици (**9,37** %), и петтото место го делат паронимијата, метонимијата и персонификацијата со по **1** единица (**3,12** %).

Б. "Инсект" во македонскиот јазик

а. Семиолошки признаци

§ 9. Признакот **ФИЗИЧКИ ОСОБИНИ** е претставен со **15** единици во корпусот и со **60** % се наоѓа на прво место меѓу три групи признаци. Овој признак е застапен преку една особина: **градба**. Особината **градба** ги претставува инсектите во нивниот почетен животен стадиум - како ларви кои се нарекуваат и црви. Со оглед на тоа дека ларвите на многу инсекти се развиваат на буниште или пак на мрши, црвите се развиваат во нечиста средина а нечистата средина упатува на **мрза**: (1) Ⓜ Црвје ќе зоврие од пуста мрза! (*РМЈ*). [2] Со оглед на тоа дека гадинките се непријатни паразити животните кои ги поседуваат симболизираат **неизбежност на лоши примероци**: (2) Ⓜ Село без кучета и биљук без ц'рвиви ни биват (*Поленаковиќ, 5636)*.

Ако црвите во горните примери упатуваа на гадинки (вошки, болви и др.), во примерите што сега ќе ги наведеме се работи за копрофагни црви кои симболизираат **смрт**: (3) Ⓜ Црвци да го изедат (*Пенушлиски:*

[2] Овде веројатно се работи и за проширено значење на зборот "црв" во насока на гадинки слично на француското "vermine". Доказ за тоа наоѓаме во следните единици во кои се наведуваат двете паралелени серии : Црви ќе зоврие под себе мрзливата жена, Од пуста мрза црви зовре со опашки, Ќе црвоса од пустата мрза, Од мрза вошките пљачка ќе го сторат, Жена мрзелива мезе на вошките бидуа (*Цепенков: Пословици*) како и францускиот пример: **Les poux mangent les paresseux** (*Proverbes de Savoie*).

Пословици), (4) Ⓜ Што ја гледаш толку снагата кога црвје ќе ја јадат (*Цепенков: Пословици)*, (5) Ⓜ Да би му уста црвосала! (*РМЈ)*.

Во македонскиот дел од текстот ќе се користиме со обратниот редослед во претставување на црвите. Сега се на ред дрвојадите кои симболизираат **нагризување, подјадување (физичко и психичко**: (6) Ⓜ ме јајт ко црвец дрео (*Каваев, 1928)*, (7) Ⓜ Секое дрво си има и црвецот = «секој си има по една своја мана и тегоба што другите не му ја знаат» (*Пенушлиски: Пословици*), (8) Ⓜ Лакирањето не покрива црвојадина (*Лик, 21.02.1987: С. Петковски*).

Опстанокот на црвите понекогаш е многу неизвесен и тие симболизираат **тешкотии**: (9) Ⓜ се виткат ко црвец во дрео (камен) (*Каваев, 4229)*, особено опстанокот на оние црви кои живеат во камен но затоа е тука Господ за да им помогне со својата **семоќ**: (10) Ⓜ Госпо црво во камено го рани (*Поленаковиќ, 1242)*. На крајот од оваа група наведуваме еден афоризам во кој се се поврзува судбината на црвите и луѓето преку штиците (театарските, се разбира): (11) Ⓜ Црвите не се артисти па сепак штиците живот им значат (*Екран, 9.04. 1982*).

Следната група ги претставува црвите како жители на растенијата. Да почнеме со житните црви кои ги среќаваме во една **гатанка за краставица**: (12) Ⓜ Пуно валмо сос бели црви = «гатанка за краставица, валмо = осовина на воденично тркало» (*Пенушлиски: Пословици)*. Меѓу растенијата многу распростанети се црвите кои живеат во овошки од нив посебно оној кој ги напаѓа јаболката. Јаболковиот црв го расипува јаболкото така што тој симболизира **нагризување**: (13) Ⓜ црвот на сомневањето (*РМЈ*) и **неквалитет**: (14) Ⓕ Црвените јабаќи црвливи излазат = «нештата често не се толку убави како што изгледаат однадвор» (*Пенушлиски: Малеш)*, (15) Ⓜ Црвосаната круша сама падинат = «оној што е лош или она што е лошо само се нуди, додека убавото и доброто треба да се бараат за да се најдат» (*Каваев, 3828*).

§ 10. Признакот **ОДНЕСУВАЊЕ** е претставен во **7** единици од базата и со **28 %** се наоѓа на второ место. Овој признак е застапен со следните особини: **мирно однесување**, **бесно однесување**, **размножување** и **исхрана**.

Особината **мирно однесување** е претставена во **2** единици и таа симболизира **мирен човек**: (16 Ⓜ мирен како бубалка = «мирен е, не се буни» (*РМЈ)*, (17) Ⓜ Буба леже, буба не, самар носе којн не, рогови има, вол не = «гатанка за полжав» (*Пенушлиски: Пословици)*.

Особината **бесно однесување** е претставена во **1** единица и таа преку аналогија служи **при баење за враќање дома**: (18) Ⓜ Кога бев дете,

ме пушти една жена да је купам за пет пари бесни бубалки. 'и турив во дивитчето во мурекепо и со тој мурекеп му пишав книга за на мажа је за да си дојдит од туѓина. Ја посоливме книгата на писмото со трошка земја од мравјалник и кога ја пишуав, ме натера да речам вака: Како беснат бубалките, така да беснеит домаќин ми и да си дојде дома (*Цепенков: Верувања,5*).

Особината **размножување** е претставена во **1** единица и таа симболизира **брзо размножување и во голем број**: (19) Ⓜ се множи како инсекти = «се намножува брзо и во голем број» (*Остен, 1.03.1987*).

Особината **исхрана** е претставена во **3** единици и таа симболизира **човек што нанесува штети и кој живее на туѓа сметка**: (20) Ⓜ штетник (штеточинец) (*РМЈ)*, (21) Ⓜ Југославија во моментот има само два проблема: се-паразитите и бес-паристите = «проблем на бившата СФРЈ: сепаратистите и сиромаштијата)» (*Хихирику, 5.07. 1987)*, (22) Ⓜ Прво се зема мерка на паразитите а потоа се мери трудот = «нормите за работа во општеството (во процесот на производство) се правени според мрзливите и неработниците и затоа нема продуктивност и просперитет» (*Остен, 15.11.1989: Д. Е. Лешникоски)*.

§ 11. Признакот **ОДНЕСУВАЊЕ МЕЃУ ИНСЕКТИТЕ И ЧОВЕКОТ** е застапен во **3** единици и со **12 %** се наоѓа на трето место меѓу три групи признаци.

Односот **инсекти - човек** е застапен во **1** единица и во неа тој симболизира **непријатно чувство**: (23) Ⓜ са-чеше дек не-о-апе = «чувство на непријатност, се чувствува непријатно бидејќи згрешил, пример: ка му-кажа мух шо гуворил, фати да-са-чеше дек н-о-апе» (*Пеев: Кукуш)*.

Односот **човек - инсекти** е застапен во **2** единици од кои во првиот пример инсектите симболизираат **лудост, откаченост**: (24) Ⓜ Против нивните бубачки во главата не помагаат никакви пестициди (*Хихирику, 4.11.1990)*, додека во вториот пример тие симболизираат **штетник**: (25) Ⓜ (...) За време на тој ден (1 фев.), уште од рано, со истата цел, градинарите повикуваат еден свештеник, да освети вода во градината и после со неа ги поросува посевите, кога истовремено ќе ги прочита соодветните молитви кон Св. Трифун за да ги истреби од градината сите пакостни подземни и надземни инсекти од каков и да било вид. (*Шапкарев: Верувања, 10)*.

б. Семантички признаци

§ 12. Анализирајќи ги значењата на македонските фигуративни единици (вкупно 25) кои содржат лексеми од лексичко-семантичкото поле "ИНСЕКТ", доаѓаме до следните заклучоци:

- групата признаци "ФИЗИЧКИ ОСОБИНИ" е претставена преку **1** особина. Особината **градба** симболизира **мрза** (1), **неизбежност на лоши примероци** (2), **смрт** (3, 4 и 5), **нагризување, подјадување** (6, 7, 8 и 13), **тешкотии** (9), **семоќ на Господ** (10), **неквалитет** (14 и 15), а покрај тоа служи и како **гатанка за краставица** (12) или **како споредба меѓу животот на дрвените црви и глумците** (11). Значи вкупно **15** единици потекнуваат од оваа група признаци.

- групата признаци "ОДНЕСУВАЊЕ" е претставена преку **4** особини. Особината **мирно однесување** симболизира **мирен човек** (единиците под броевите 16 и 17). Особината **бесно однесување** преку аналогија служи **при баење за враќање дома** (18). Особината **размножување** симболизира **брзо размножување и во голем број** (19). Особината **исхрана** симболизира **човек што нанесува штети и кој живее на туѓа сметка** (вкупно **3** единици под броевите: 20, 21 и 22). Значи вкупно **7** единици се со симболика која потекнува од групата признаци "ОДНЕСУВАЊЕ".

- групата признаци "ОДНЕСУВАЊЕ МЕЃУ ИНСЕКТИТЕ И ЧОВЕКОТ" е претставена преку **2** особини. Особината "НАПАЃАЊЕ НА ЛУЃЕТО И КАСАЊЕ" симболизира **непријатно чувство** (23). Особината "ТРЕБЕЊЕ НА ИНСЕКТИТЕ" симболизира **лудост, откаченост** (24) и **штетник** (25). Значи вкупно **3** единици водат потекло од оваа група признаци.

Сумирајќи го семантизмот на инсектите во македонскиот корпус можеме да го кажеме следното за лексичката категорија **Фигуративни значења на групниот поим "ИНСЕКТ" во македонскиот јазик**:

Групниот поим "ИНСЕКТ" во македонските фигуративни единици влегува исклучиво со една од следните значенски категории: **како човечко однесување** (**мрза**, **неизбежност на лоши примероци**, **смрт**, **тешкотии**, **нагризување, подјадување**, **неквалитет**, **мирен човек**, **брзо размножување и во голем број**, **човек кој нанесува штети и живее на туѓа сметка**, **непријатно чувство** и **лудост, откаченост**), **како знак за семоќта на Господ**, **за загатка за краставица**, **за споредба меѓу дрвените црви и глумците**).

§ 13. Кај македонските фигуративни единици со "ИНСЕКТ" ја имаме следната состојба во распоредот на референтната вредност:

- најголем број единици се со негативна референтна вредност (вкупно **22** или **88 %**). Негативните признаци и по број се највеќе, 4: **брзо размножување и во голем број**, **човек кој нанесува штети и живее на туѓа сметка**, **непријатно чувство** и **лудост, откаченост**.

- второто место го делат единиците со позитивна и со неодредена референтна вредност (вкупно **3** или **12 %**). Позитивен е признакот: **мирен човек**, додека неодреден е признакот: **како знак за семоќта на Господ**.

Во македонските фигуративни единици групниот поим ИНСЕКТ се јавува претежно со негативна референтна вредност.

§ 14. Македонските фигуративни единици со "ИНСЕКТ" се засновани врз **6** разни стилски фигури, како различни видови на фигуративно значење. Нивната застапеност е следната: од вкупно 25 единици прва по бројност е метафората со **13** единици (**52 %**), на второ место е компарацијата со **4** единици (**16 %**), на трето место е метонимијата со **3** единици (**12 %**), четвртото место го делат аналогијата и единиците со конкретно значење со по **2** единици (**8 %**) и на шесто место се наоѓа играта на зборови со **1** единица (**4 %**).